

АКТУАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ КРАЇН БАЛТІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ УКРАЇНСЬКИХ ІНТЕРЕСІВ В РАМКАХ СТРУКТУР ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Анотація. В статті аналізується діяльність країн Балтії – Латвії, Литви та Естонії – в рамках структур Організації Об'єднаних Націй, спрямована на підтримку України в її боротьбі за суверенітет та територіальну цілісність. При цьому робиться наголос на двох аспектах такої роботи – практичному та інформаційному. В першому випадку потенціал ООН до реальних дій сьогодні є обмеженим – в умовах бюрократизації організації та фактичної паралізації роботи Ради Безпеки через наявність інституту «права вето». Натомість з інформаційно-іміджевої точки зору організація залишається авторитетом на міжнародній арені, з яким фактично асоціюється позиція світової спільноти з конкретних питань.

В практичній площині підтримка країн Балтії проявляється у використанні каналів ООН для спрямування гуманітарної допомоги в зону російсько-українського конфлікту; участі в розробці та голосуванні за документи Генеральної Асамблеї, в яких міститься реальна об'єктивна оцінка ситуації в Криму та на Донбасі, що в свою чергу спростовує брехню російської пропаганди; використанні додаткових можливостей (таких як тимчасове членство в Раді Безпеки ООН) для додаткового обговорення проблеми. Інформаційний сегмент допомоги базується на виступах балтійських дипломатів та політиків в межах структур ООН, які привертають увагу до російської агресивної політики та характеризують злочинну сутність діяльності Кремля. Автор підкреслює, що зайнята країнами Балтії послідовна позиція підтверджує тезу про стратегічність партнерства між Києвом та Вільнюсом, Ригою і Таллінном. В її основі лежить невизнання російських

* аспірантка Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

територіальних захоплень, заклик до світової спільноти об'єднатися в наданні Україні необхідної допомоги, чітка характеристика Російської Федерація в якості ініціатора конфлікту та вимога до Москви припинити агресію. Окремо наголошується на порушеннях принципів міжнародного права, здійснених Росією в процесі анексії Криму та операцій на Донбасі, репресивній політиці російської влади проти громадян України (утримання політв'язнів, наступ на права кримських татар). Запеклість та послідовність, з якими делегації країн Балтії привертають увагу світової спільноти до цих проблем, забезпечує належну інформаційну підтримку українській зовнішній та безпековій політиці, спрямованій на відновлення територіальної цілісності та суверенітету.

Ключові слова: *Україна; країни Балтії; Організація Об'єднаних Націй; анексія Криму; норми міжнародного права; механізми протидії агресії; адвокація інтересів.*

Аннотація. *В статъе анализируется деятельность стран Балтии - Латвии, Литвы и Эстонии - в рамках структур Организации Объединенных Наций, направленная на поддержку Украины в ее борьбе за суверенитет и территориальную целостность. При этом делается упор на двух аспектах такой работы - практическом и информационном. В первом случае потенциал ООН к реальным действиям сегодня ограничен - в условиях бюрократизации организации и фактической парализации работы Совета Безопасности вследствие наличия института «права вето». Зато с информационно-имиджевой точки зрения организация остается авторитетом на международной арене, с которым фактически ассоциируется позиция мирового сообщества по конкретным вопросам.*

В практической плоскости поддержка стран Балтии проявляется в использовании каналов ООН для направления гуманитарной помощи в зону российско-украинского конфликта; участия в разработке и голосовании за документы Генеральной Ассамблеи, в которых содержится реальная объективная оценка ситуации в Крыму и на Донбассе, в свою очередь опровергает ложь российской пропаганды; использовании дополнительных

возможностей (таких как временное членство в Совете Безопасности ООН) для дополнительного обсуждения проблемы. Информационный сегмент помощи базируется на выступлениях балтийских дипломатов и политиков в пределах структур ООН, которые привлекают внимание к российской агрессивной политике и характеризует преступную сущность деятельности Кремля. Автор подчеркивает, что занята странами Балтии последовательная позиция подтверждает тезис о стратегичности партнерства между Киевом и Вильнюсом, Ригой и Таллинном. В основе лежит непризнание российских территориальных захватов, призыв к мировому сообществу объединиться в предоставлении Украине необходимой помощи, четкая характеристика Российской Федерации в качестве инициатора конфликта и требование к Москве прекратить агрессию. Отдельно отмечается нарушениях принципов международного права, осуществленных Россией в процессе аннексии Крыма и операций на Донбассе, репрессивной политике российских властей против граждан Украины (содержание политзаключенных, наступление на права крымских татар). Ожесточенность и последовательность, с которыми делегации стран Балтии привлекают внимание мирового сообщества к этим проблемам, обеспечивает надлежащую информационную поддержку украинской внешней политике и политики безопасности, направленной на восстановление территориальной целостности и суверенитета.

Ключевые слова: Украина; страны Балтии; Организация Объединенных Наций аннексия Крыма; нормы международного права; механизмы противодействия агрессии; адвокация интересов.

Abstract. The article analyzes the activities of the Baltic States – Latvia, Lithuania and Estonia – within the framework of the United Nations, aimed at supporting Ukraine in its struggle for sovereignty and territorial integrity. At the same time, emphasis is placed on two aspects of such work – practical and informational. In the first case, the UN's potential for real actions is today limited in the context of the bureaucratization of the organization and the actual paralyzing of the work of the Security Council due to the existence of a veto principle. Instead, from the information

and image point of view, the organization remains an authority on the international scene, which is actually associated with the position of the world community on specific issues.

In practical terms, the support of the Baltic States is manifested in the use of UN channels to address humanitarian assistance into the zone of the Russian-Ukrainian conflict; to participate in the elaboration and voting for documents of the General Assembly, which contain a real objective assessment of the situation in the Crimea and the Donbas, which in turn refutes the lie of Russian propaganda; use of additional capabilities (such as temporary membership in the UN Security Council) to further discuss the issue. The information assistance segment is based on statements by Baltic diplomats and politicians within the UN structures. It draws attention to Russian aggressive policy and characterizes the criminal nature of the Kremlin's activities. The author emphasizes that the consistent position of the Baltic states affirms the thesis about the strategic partnership between Kiev and Vilnius, Riga and Tallinn. It is based on the non-recognition policy towards Russian territorial claims; the call for the international community to unite in providing Ukraine with the necessary assistance; a clear characterization of the Russian Federation as the initiator of the conflict and the demand for Moscow to stop aggression. Particular emphasis is placed on violations of the principles of international law implemented by Russia in the process of annexation of the Crimea and operations in the Donbass, the repressive policy of Russian authorities against the citizens of Ukraine (f.e. imprisonment of political prisoners, attacks on the rights of the Crimean Tatars). The integrity and consistency with which the delegations of the Baltic States draw attention of the world community to these problems provides adequate information support to the Ukrainian foreign and security policy aimed at restoring territorial integrity and sovereignty.

Key words: *Ukraine; the Baltic States; United Nations; annexation of the Crimea; norms of international law; mechanisms of counteraction to aggression; advocacy of interests.*

Постановка наукової проблеми. Міжнародна підтримка сьогодні є одним з елементів, які забезпечують обороноздатність України в умовах порушення її

територіальною цілісністю. Наша держава не в змозі самотійно вирішити цю проблему та повернути непідконтрольні території – відтак ключовим завданням для Києва на міжнародній арені стає формування сприятливого для себе середовища, яке може забезпечити лише проукраїнська позиція світової спільноти. Важливу роль при цьому має формування відповідного погляду на ситуацію з боку провідних міжнародних організацій. Запорукою успіху Києва в дипломатичному протистоянні з Москвою стає реальна оцінка російських дій в Донбасі та Криму міжнародними установами, найважливішою з яких з точки зору репутації залишається Організація Об'єднаних Націй. Попри обмежені практичні можливості ООН до впливу на ситуацію, в інформаційній площині позиція цього універсального актора має надзвичайне значення.

При захисті своїх інтересів в структурах ООН Україна спирається не лише на власні сили, а й на підтримку союзників. Значення проукраїнської позиції країн-партнерів в рамках функціонування структур Організації Об'єднаних Націй проявляється в кількох контекстах. По перше, мова йде про практичний вимір такої підтримки. ООН є важливим майданчиком для відстоювання державного суверенітету – адже саме її позиція традиційно має надзвичайно великий авторитет та асоціюється з точкою зору світової спільноти. Відтак, захист інтересів України в окремих інституціях організації, участь в розробці або ж проста підтримка певних документів, які посилюють українську позицію на міжнародній арені, стає вагомим внеском в підтримку обороноздатності нашої держави.

Не менш важливою є інформаційна складова політики країн-партнерів в рамках ООН. Сучасна структура та розподіл повноважень в межах цієї організації суттєво обмежують практичні можливості щодо протидії порушнику міжнародних норм у випадку, якщо в цій ролі виступає країна, яка сама володіє правом вето в Раді Безпеки, або ж користується підтримкою одного з постійних членів цієї структури. Втім, актуалізація певних питань, акцентування на них уваги у виступах та доповідях стають не менш важливим елементом допомоги, аніж конкретні нормотворчі дії. Саме консолідована позиція партнерів України не дозволяє питанню здійсненої проти нашої держави агресії зникнути з порядку

денного Об'єднаних Націй – відтак, заважає планам Кремля, спрямованим на поступове зниження інтересу до українського питання та врешті решт визнання нового статус кво, забезпеченого військовою силою.

Країни Балтії є провідними союзниками Києва на міжнародній арені. З самого початку конфлікту вони активно виступали на захист інтересів України, підкреслюючи важливість цього питання та апелюючи до міжнародної спільноти. Вони були відвертими прибічниками суверенітету, незалежності та територіальної цілісності нашої держави, відмовляючись визнавати результати псевдореферендуму в Криму та подальшу анексію півострова Кремлем. При цьому Таллінн, Рига та Вільнюс не обмежувалися виключно проукраїнською риторикою, але й вдавалися до практичних кроків в інтересах Києва. Робота на цьому напрямку в рамках ООН наочно демонструє стійкість їхньої позиції, та є яскравою ілюстрацією характеру союзницьких відносин між країнами Балтії та нашою державою. Таким чином, її характеристика стає важливим елементом при оцінці глибини наявного стратегічного партнерства, розкриває сутність регіонального позиціонування Латвії, Литви та Естонії, демонструє їхнє розуміння загрози, яку становить Російська Федерація, та готовність виступити проти неї.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Партнерські відносини України з країнами Балтії здобувають достатньо широке висвітлення з боку вітчизняних науковців. Мова стосується як історії двосторонньої співпраці з часів розпаду СРСР та проголошення незалежності радянськими республіками, так і актуальної взаємодії в умовах дестабілізація системи міжнародних відносин. Серед авторів, які зверталися до цієї тематики, варто відзначити В. Завадського, М. Замікулу, Л. Мандзія, Р. Марценюк, І. Туряницю. Втім, вони в основному торкалися загальних аспектів двосторонньої кооперації, з акцентом на військову сферу співпраці. Взаємодія України з країнами Балтії в рамках міжнародних організацій переважно вивчається в контексті європейської та євроатлантичної інтеграційної політики нашої держави. Натомість співпраця та допомога на інших майданчиках – в тому числі в рамках діяльності Організації Об'єднаних Націй – практично не розглянута. В результаті при підготовці цієї

статті ми в основному орієнтувалися на першоджерела – стенограми та записи виступів провідних політиків та дипломатів, які безпосередньо формують позицію розглянутих держав в ООН. Додаткову інформацію, яка розкриває практичні аспекти використання країнами Балтії структур Об'єднаних Націй для надання допомоги Україні, можна знайти в інформаційних публікаціях, розміщених на веб-сайтах міністерств закордонних справ та інших владних структур Латвії, Литви та Естонії.

Постановка завдання. Основною метою статті є характеристика позиції країн Балтії щодо проблематики україно-російського конфлікту, яку ці держави займають в рамках структур Організації Об'єднаних Націй. Це дозволяє підтвердити тезу про стратегічність партнерських відносин між Києвом та Таллінном, Ригою і Вільнюсом. В узагальненому контексті запропонований аналіз дозволяє на практиці розглянути інструменти, які можуть бути застосовані сьогодні в рамках ООН на підтримку жертви агресії; в межах протидії країнам-ревізіоністам, порушникам міжнародного права.

Виклад основного матеріалу. Позиція країн Балтії щодо україно-російського конфлікту є однозначною. Латвія, Литва та Естонія займають чітку проукраїнську позицію. Вони використовують різні підходи та методи для надання нашій державі необхідної допомоги. Звичайно, основну увагу в цьому контексті привертає військово-технічне партнерство. Втім, їхня діяльність в межах універсальних міжнародних організації системи ООН стає ще одним важливим аспектом підтримки потенціалу Києва на міжнародній арені.

Найпотужнішим партнером України з числа країн Балтії залишається Литовська Республіка. Співпраця між Києвом та Вільнюсом в структурах ООН має довгу та плідотворну історію. Так, в 1996 р. литовська сторона виступила ініціатором прийняття Балтійською Асамблеєю рішення про підтримку кандидатури міністра закордонних справ України Г. Удовенка на посаду голови 52-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН. Литовська Республіка надала необхідну підтримку під час для обрання представника України в якості непостійного члена Ради Безпеки ООН на період 2000–2001 рр. Наша держава у відповідь підтримала литовську заявку на членство в Радбезі на період 2004–2005 років (на жаль, у

тому випадку Вільнюсу на вдалося добитися успіху) [14, с. 42-44]. Зрозуміло, що така плідна співпраця лише активізувалась в умовах, коли одна зі сторін стала жертвою реальної агресії, в якій друга з поміж іншого вбачала й пряму загрозу для себе. Відтак, литовська делегація з 2014 року активно виступає в ролі адвоката нашої держави в структурах Об'єднаних Націй.

Потенціал Литви для просування власної позиції в ООН має свої об'єктивні межі. Втім, на початку означеного періоду він був суттєво підсилений статусом непостійного члена Ради Безпеки організації, яким Литва володіла в 2014-2015 роках [12, с. 34]. Російсько-український конфлікт набув стратегічного значення для роботи литовської делегації. Вже на початку російської агресії питання Криму було внесено до порядку денного Ради Безпеки ООН завдяки її зусиллям. Саме вона виступила ініціатором скликання кількох засідань Ради з української тематики. Литва регулярно піднімала питання про порушення прав людини в анексованому Росією Криму. В квітні 2014 року вона організувала дискусію членів Ради Безпеки з лідером кримських татар М. Джемільовим та журналісткою В. Самар, які презентували об'єктивний погляд на російські дії на півострові, що призвели до його окупації. В серпні 2014 року засідання Ради Безпеки було організовано за запитом Литви через вбивство терористами почесного консула цієї держави Миколи Зеленця, який проживав в Луганську. В рамках засідання було обговорено й актуальну ситуацію в зоні конфлікту – а саме приховане вторгнення російських військ на українську територію, яке радикально змінило ситуацію на фронті та врятувало бойовиків від остаточної поразки. 21 січня 2015 року засідання Ради Безпеки також було проведене завдяки литовській позиції – його темою стала чергова ескалація конфлікту на Донбасі. Цілком зрозуміло, що реального практичного результату ці засідання не дали – адже Російська Федерація, маючи в своєму розпорядженні право вето, блокувала будь-які пропозиції, які не співпадали з її позицією. Втім, така діяльність мала важливе значення в інформаційному контексті – адже давала можливість продемонструвати солідарність з позицією Києва.

Сьогодні на місце непостійного члена Ради безпеки ООН від Східної Європи претендує Естонія. Торкаючись проблематики пріоритетних питань,

яким Таллінн збирається приділити особливу увагу у разі обрання до складу Радбезу, естонські високопосадовці не оминають й Україну. Наприклад, президент Естонії Керсті Кальюлайд, виступаючи в ООН у вересні 2018 року, відзначила, що невирішені конфлікти залишаються основним дестабілізуючим фактором системи міжнародних відносин, який потребує особливого підходу з боку структур Об'єднаних Націй. Триваюча військова агресія на сході України – в серці Європи, як підкреслила політик – є одним з викликів, на які має бути знайдена відповідь [11].

В рамках Генеральної Асамблеї ООН країни Балтії також використовують всі можливості для підтримки нашої держави. В умовах фактичної паралізації роботи Ради Безпеки через деструктивну позицію РФ лише ця структура має можливість виступати від імені організації з певними документально затвердженими судженнями – лише рекомендаційними за своєю сутністю, але все ж таки важливими в інформаційно-іміджевому контексті. Литовська, латвійська та естонська делегації приймали участь в розробці документів, спрямованих на підтримку територіальної цілісності та суверенітету України. Першою з них стала резолюція № 68/262, в якій підкреслювалось невизнання законності будь-якої зміни статусу Автономної Республіки Крим та міста Севастопіль, заснованої на результатах так званого «референдуму», проведеного 16 березня 2014 року. Документ був підтриманий Генеральною Асамблеєю ООН 27 березня 2014 року. Природно, що Латвія, Литва та Естонія стала одними зі 100 держав, які проголосували «за» його прийняття. Починаючи з грудня 2016 року, Україна щорічно добивається ухвалення Генеральною Асамблеєю ООН резолюції стосовно ситуації з правами людини в Криму та російської агресивної політики в Чорноморському басейні. Першою з них стала резолюція № 71/205 в 2016 році, затвердження якої підтримали 70 держав. За нею послідували резолюції № 72/190 в 2017 році (за неї також проголосували 70 країн) та № A/73/L.47 в 2018 році (її підтримали 66 держав). Країни Балтії також підтримали ці ініціативи, проголосувавши за означені документи.

Ці держави також використовують канали ООН для надання Україні фінансової допомоги. Звичайно, її доля в загальному масштабі не дуже велика,

оскільки Латвія, Литва та Естонія мають обмежені ресурси. Втім, в якості символу підтримки це має важливе значення. При цьому гуманітарна криза в зоні конфлікту на Донбасі робить актуальною будь-яку допомогу – адже навіть незначні кошти можуть полегшити долю місцевого населення. Наприклад, Естонія в лютому 2017 року в умовах ескалації військової ситуації навколо міста Авдіївка прийняла рішення виділити кошти для надання Україні гуманітарної допомоги. Половина з узгодженої суми в 400 тис. євро була спрямована на підтримку проектів ООН в цій сфері [2]. МЗС Литви понад половину коштів, передбачених на гуманітарні видатки бюджетом на 2018 рік, спрямувало саме на користь України. В березні 2018 року було оголошено про передачу допомоги на суму 55 тис євро нашій державі – в тому числі 20 тис євро через структури ЮНІСЕФ (інші кошти спрямовувались по каналах Червоного Хреста) [4]. Наприкінці 2018 року повідомлялось, що Литовська Республіка передала Україні гуманітарну допомогу вартістю 30 тис. євро завдяки каналам Офісу верховного комісара ООН у справах біженців [3].

Актуалізація питання потенційної миротворчої місії Організації Об'єднаних Націй на Донбасі створює додатковий напрямок практичної діяльності країн Балтії на користь Києва. Так, однією з тем для зустрічі президентів України та Естонії в травні 2018 року стало обговорення перспектив такої операції. Петро Порошенко за результатами переговорів подякував естонській стороні за всебічну підтримку українського сценарію місії, який передбачає надання їй мандату для дії на всій окупованій території та доступу до неконтрольованої українським урядом частини україно-російського кордону. Латвія також наголошувала на необхідності спрямування на схід України миротворців ООН – саме про це заявляв міністр закордонних справ країни Едгар Рінкевичс під час зустрічі з заступником посла США в ООН Розмарі ДіКарло. Політик наголосив на тому, що миротворці на україно-російському кордоні допоможуть забезпечити реальний мир в регіону. Джерела повідомляють, що Рига готова долучитися до операції у випадку, якщо вона буде санкціонована Радою Безпеки та підтримана латвійським сеймом [13, с. 205].

Виступи балтійських дипломатів з української тематики в межах роботи провідних органів ООН стали взірцем інформаційної підтримки Києва. В них чітко визначається статус Росії в якості агресора та проголошується відповідальність Москви за конфлікт. Зрозуміло, що особливу увагу прикули до себе російські дії, реалізовані в серпні 2014 року – коли пряме вторгнення російських збройних сил на територію східних областей України стало очевидним. В цих умовах політики з країн Балтії закликали світову спільноту активізувати свою політику щодо конфлікту. Так, міністр закордонних справ Латвії Е. Рінкевич заявив, що Рада Безпеки ООН повинна розцінити російські дії як акт агресії та війни, й відповідно реагувати на них. Міністр закордонних справ Естонії У. Паєт також підкреслив, що його країна засуджує вторгнення в Україну, яке порушує суверенітет та територіальну цілісність нашої держави [13, с. 202]. Керівники країн Балтії отримали можливість висловитися з цього питання перед широкою публікою у вересні 2014 року, коли воно було винесено на розгляд Генеральної Асамблеї ООН. Виступаючи на цьому форумі, президент Литви Д. Грібаускайте закликала світову спільноту захистити український суверенітет. Паралельно вона критикувала Захід з відсутність єдності в наданні реальної підтримки Києву. Президент Естонії Т.Г. Ільвес в своєму виступі на Генеральній Асамблеї ООН відзначив важливість не допустити ситуації, коли застосування грубого силового тиску замінить в міжнародних відносинах повагу до принципів права та норм законності в якості їхнього регулюючого елемента. Він підкреслив, що російські дії проти України не були неочікуваними – адже політика Кремля стосовно Грузії та конфлікт 2008 року стали справжнім попереджувальним знаком, який на жаль майже ніхто не помітив. Окремо він наголосив на тому, що наявна криза актуалізує питання необхідності перегляду ролі ООН в сучасному світі. Політик закликав до реформування методів роботи та принципів функціонування Ради Безпеки, акцентуючи увагу на забезпеченні відкритості та прозорості цих процесів. Реформа Радбезу, за його словами, мала стати об'єктивною реакцією на ситуацію, коли ця структура де факто була паралізована в умовах подій, які безпосередньо засвідчили порушення норм міжнародного права. Акцентуючи увагу на неприпустимості дій, Москви,

президент Естонії наголосив на глобальному значенні проблеми, яке розповсюджується далеко за межі Східної Європи. За його словами, якщо замість угод і законів груба сила буде застосовуватися в міжнародних відносинах, а зміна державного кордону з її допомогою стане загальноприйнятою нормою, то стабільність усього світу опиниться під загрозою [1]. Президент Латвії А. Берзіньш також розкритикував дії Кремля, які, на думку політика, загрожують безпеці всього світу. Він закликав запобігти появі «замороженого конфлікту» в східних регіонах України [13, с. 203].

Країни Балтії дотримувалися такої позиції й в подальшому. Так, 5 червня 2015 року посол Литви в ООН Раймонда Мурмокайте, коментуючи загострення ситуації на сході України, засудила наступ підтриманих Росією сепаратистських угруповань поблизу міста Мар'їнка. Було чітко проголошено, що відповідальність за ескалацію, яка порушує укладені в Мінську домовленості, лежить на Росії – адже ця країна продовжує постачати озброєння та направляти свої війська на українську територію. Посилаючись на доповіді спостерігачів ОБСЄ, дипломат заявила про фіксацію зростання переміщень важкого озброєння на контрольованій сепаратистами території, та про відомі факти перетину україно-російського кордону в цих районах особами в російській військовій уніформі. При цьому наголошувалось на обмеженні доступу експертів ОБСЄ до моніторингу транскордонного руху – відтак наявні свідчення не можуть демонструвати весь масштаб російського залучення в конфлікт. Іншим проявом залучення Російської Федерації до нього було названо незаконне ув'язнення українських громадян на російській території. Також дипломат звинуватила російську владу в розграбуванні східної України – адже саме таку характеристику від неї отримала практика вивезення на російську територію вугілля, видобутого на контрольованій сепаратистами частині Донбасу. В цілому пані Мурмокайте підкреслила провину Москви у війні, яка ведеться проти України, вказавши, що лише припинення російської агресії може зупинити конфлікт [5].

В лютому 2017 року українська делегація, яка на той момент представляла державу в якості непостійного члена Ради Безпеки ООН, організувала відкрите

засідання цієї структури з метою обговорення проблеми «заморожених» та триваючих конфліктів в Європі. Посол Естонії в ООН Свен Юргенсон також взяв участь в дебатах. В своєму виступі він згадав події в Україні, наголошуючи на необхідності знайти шлях до деескалації ситуації. Акцентуючи увагу на тому, що українська криза презентує перший з часів Другої світової війни випадок силової зміни кордонів в Європі, дипломат закликав до врегулювання конфлікту, заснованого на переговорному процесі та виконанні Мінських домовленостей. В той же час він чітко вказав, кого Таллінн вважає винним в розв'язанні військових дій – адже ключовим елементом їхнього завершення мало стати виведення з української території російських сил, відновлення Києвом контролю над українсько-російським кордоном та повернення під українську юрисдикцію незаконно анексованого Росією Кримського півострова [6].

Особливу увагу уряди країн Балтії приділяють проблемі українських військовополонених та політичних в'язнів, яких незаконно утримує Російська Федерація. Про це питання безпосередньо згадав міністр закордонних справ Латвії Е. Рінкевичс в своєму виступі перед Генеральною Асамблеєю ООН у вересні 2018 року. Звертаючи увагу на проблему порушення прав людини в світі, в якості прикладу – поряд з руйнівними бомбардуваннями житлових кварталів в Сирії та переслідуваннями народу рохінджа в М'янмі – він навів репресії проти кримських татар з боку російської влади та закликав звільнити 64 українських політв'язнів, які знаходяться у російських в'язницях. Користуючись нагодою, дипломат знову вимагав від РФ припинити агресію проти України, та підтвердив позицію Риги щодо визнання територіальної цілісності нашої держави в межах міжнародно визнаних кордонів [8].

Важливим приводом для підняття українського питання в рамках роботи ООН стало відзначення п'ятої річниці завершення Революції Гідності та початку російської агресії. З цього приводу 20 лютого 2019 року з доповіддю на сесії Генеральної Асамблеї виступив президент України Петро Порошенко. Підіймаючи в своєму виступі гострі для українців питання, він звернувся до світової спільноти з вимогою допомогти у боротьбі з російською загрозою.

Представники країн Балтії підтримали позицію українського президента. Так, посол Литви в ООН Аудра Плепіте в своєму виступі підкреслила роль Росії в організації конфлікту, порушенні стабільності та територіальної цілісності України. Вона чітко пов'язала його початок з діями російських військових в Криму, які призвели до окупації та анексії півострова. Військові дії на Донбасі, на думку дипломата, стали результатом прагнення Кремля повторити свій кримський успіх в цьому регіоні. Пані Плепіте нагадала аудиторії, що такі дії Росії порушують принципи міжнародного праву та положення Статуту ООН. Вона закликала не недооцінювати роль Москви в цих процесах, підкресливши, що саме російська влада ініціювала, організувала, фінансувала та підтримувала конфлікт. При цьому – російська сторона не продемонструвала жодної готовності до деескалації, адже ситуація на окупованих українських територіях залишається загрозливою. Останні дії Росії ще раз доводять її деструктивну позицію – з цього приводу литовський дипломат згадала російські дії в Азовському морі та Керченській протоці проти українських кораблів. Вона рішуче засудила їх, вимагаючи негайного повернення захоплених із порушенням міжнародного права українських кораблів, звільнення українських військовослужбовців та політичних в'язнів, які утримуються в російських тюрмах (акцентуючи увагу на тому, що число останніх сягає вже 70 осіб). В цьому ж контексті була згадана репресивна політика Росії стосовно кримсько-татарського населення анексованого Криму. В цілому пані Плепіте вказала, що лише повна та швидка реалізація Мінських домовленостей всіма сторонами конфлікту може стати центральною передумовою започаткування мирного процесу. У зв'язку з цим вона закликала Росію припинити надавати фінансову та військову підтримку сепаратистським силам в Луганську та Донецьку, а також використати свій вплив та владу, щоб ці угруповання повністю виконали означені зобов'язання. В заключній частині свого виступу дипломат підтвердила готовність Вільнюса надавати Києву необхідну допомогу [10].

Політичний директор МЗС Естонії Лембіт Уйдо, який виступив від імені своєї країни, також заявив, що у п'яту річницю початку російської агресії проти України Таллінн підтверджує свою підтримку українських суверенітету,

територіальної цілісності та незалежності. Він закликав Російську Федерацію припинити ворожі дії та незаконну окупацію українських територій – Автономної Республіки Крим, міста Севастополь, частини Донецької та Луганської областей. На його думку, Москва своїми діями грубо порушила принципи міжнародного права, закріплені Статутом ООН та Гельсінським Заключним Актом. Зважаючи, що така практика нівелює базовий фундамент міждержавного співіснування, дипломат зазначив її небезпеку не лише для конкретної жертви агресії, але й всього світового співтовариства. Він вимагав від світової спільноти підтримувати тиск на Росію до тих пір, доки вона не перегляне свою політику. За його словами, Естонія саме в такому напрямку буде вибудовувати свою позицію з українського питання. Вона ніколи не визнає незаконної анексії Кримського півострова та залишається вірною підтримці санкційних заходів, спрямованих проти РФ до тих пір, доки територіальна цілісність України не буде відновлена. Представник естонського МЗС закликав Росію приступити до виконання Мінських домовленостей, припинити бойові дії та вивести з території Східної України свої збройні формування і військову техніку. Втім, пан Уйдо звернув увагу аудиторії на той факт, що Кремль не демонструє жодних ознак до деескалації ситуації – навпаки, він продовжує агресивні дії. Саме в такому контексті естонський дипломат розглядає захоплення українських кораблів в нейтральних водах поблизу Керченської протоки, обмеження судноплавства в Азовському морі та мілітаризацію Криму [9].

Делегація Латвії також не залишилась осторонь цього питання. Посол цієї країни в ООН Андреїс Пілдеговічс підкреслив, що дії Російської Федерації проти України – анексія Криму, приховані та відкриті операції на Донбасі – є прямим порушенням принципів міжнародного права. Скільки б часу не минуло з початку агресії – це не дає підстав світовій спільноті змінювати свою позицію щодо неї та погоджуватися з новим статус кво. Захист суверенітету та територіальної цілісності кожної країни є фундаментальним принципом функціонування Організації Об'єднаних Націй – отже її члени не можуть закрити очі на російські дії. Окремо дипломат наголосив на катастрофічних результатах

політики Кремля, звернувши увагу на погіршення ситуації із захистом прав людини на підконтрольних РФ територіях. Він заявив, що Латвія глибоко стурбована політикою залякування та репресій, жертвами яких стають етнічні українці та представники національних меншин, в першу чергу – кримські татари. Латвійська влада рішуче засуджує дискримінацію останніх, підіймаючи це питання на міжнародному рівні та вимагаючи забезпечення доступу незалежних спостерігачів для оцінки реальної ситуації. Паралельно Рига закликала Росію звільнити українських політичних в'язнів – таких як Олег Сенцов та Роман Сущенко; припинити будь-який формат підтримки сепаратистських угруповань. В цілому латвійський делегат підкреслив, що стан справ в зоні конфлікту погіршується – адже режим припинення вогню, встановлений Мінськими домовленостями, не підтримується, а населення непідконтрольних Києву території на сході України страждає від погіршення гуманітарної ситуації. Події поблизу Керченської протоки ще раз засвідчили, що Росія демонструє повну неповагу до норм міжнародного права, відкрито застосовуючи військову силу проти військово-морського флоту України. Латвія розглядає це не як окремих інцидент, а як продовження агресивного нападу на суверенітет української держави [7].

Висновки. Таким чином, діяльність делегацій країн Балтії в Організації Об'єднаних Націй та позиція, висловлена на цьому майданчику балтійськими політиками, однозначно доводять високий рівень партнерства, який склався між ними та Україною. Вони відповідають стратегічному баченню та політиці, яку українська влада реалізовує з метою відновлення територіальної цілісності держави. Звичайно, практичне значення зусиль Латвії, Литви та Естонії в цьому напрямку є обмеженим – як власне обсягами ресурсів, які є в їхньому розпорядженні, так і самим стилем роботи ООН, що перебуває в полоні бюрократизації. Втім, в інформаційній площині чітка критика російської політики та послідовне визнання провини Кремля у розв'язуванні конфлікту, продемонстровані Вільнюсом, Ригою та Таллінном, підсилює потенціал України до захисту власного суверенітету. Саме наявність такої беззаперечної підтримки дозволяє з впевненістю говорити, що українське питання не зникне з порядку

денного ООН до тих пір, поки територіальна цілісність нашої держави не буде відновлена.

Список використаних джерел

1. Address by the President of the Republic of Estonia Toomas Hendrik Ilves at the General Debate of the 69th United Nations General Assembly. URL: <https://www.president.ee/en/official-duties/speeches/10600-address-by-the-president-of-the-republic-of-estonia-toomas-hendrik-ilves-at-the-general-debate-of-the-69th-united-nations-general-assembly-/index.html> (дата звернення: лютий 2019).
2. Estonia continues to offer support to Ukraine, allocates funds for humanitarian crisis relief. *Eesti Rahvusringhääling*. URL: <https://news.err.ee/120604/estonia-continues-to-offer-support-to-ukraine-allocates-funds-for-humanitarian-crisis-relief> (дата звернення: лютий 2019).
3. Lithuania allocated funds in humanitarian aid to Ukraine. URL: <https://urm.lt/default/en/news/lithuania-allocated-funds-in-humanitarian-aid-to-ukraine> (дата звернення: лютий 2019).
4. Lithuania allocates EUR 55 000 for humanitarian aid in Ukraine. URL: <https://mission-geneva.mfa.lt/mission-geneva/en/news/lithuania-allocates-eur-55-000-for-humanitarian-aid-in-ukraine-1> (дата звернення: лютий 2019).
5. Lithuanian representative at the United Nations emphasized Russia's responsibility for instigating tensions in eastern Ukraine. URL: <https://www.urm.lt/default/en/news/lithuanian-representative-at-the-united-nations-emphasized-russias-responsibility-for-instigating-tensions-in-eastern-ukraine> (дата звернення: лютий 2019).
6. Remarks by H.E. Mr Sven Jürgenson, Permanent Representative of Estonia to the UN, at UN Security Council open debate, 21 February 2017. URL: http://www.un.estemb.org/statements_articles/aid-1297 (дата звернення: лютий 2019).
7. Statement by H.E. Mr. Andrejs Pildegovičs Permanent Representative of the Republic of Latvia to the UN at the debate of the UN General Assembly under

agenda item 67 "The situation in the temporarily occupied territories of Ukraine" UN, NY - 20.02.2019. URL: <https://www.mfa.gov.lv/en/newyork/latvia-in-the-un/other-statements-at-the-general-assembly/62568-statement-by-h-e-mr-andrejs-pildegovics-permanent-representative-of-the-republic-of-latvia-to-the-united-nations-at-the-debate-of-the-united-nations-general-assembly-under-agenda-item-67-the-situation-in-the-temporarily-occupied-territories-of-ukraine> (дата звернення: лютий 2019).

8. Statement by H.E. Mr. Edgars Rinkēvičs Minister of Foreign Affairs of the Republic of Latvia at the 73rd session of the United Nations General Assembly New York, 29 September 2018. URL: <https://www.mfa.gov.lv/en/news/latest-news/61349-statement-by-h-e-mr-edgars-rinkevics-minister-of-foreign-affairs-of-the-republic-of-latvia-at-the-73rd-session-of-the-united-nations-general-assembly-new-york-29-september-2018> (дата звернення: лютий 2019).
9. Statement by H.E. Mr. Lembit Uibo, Political Director of the Ministry of Foreign Affairs of Estonia at the General Assembly on "The Situation in the temporarily occupied territories of Ukraine" , New York, 20 February 2019. URL: <https://un.mfa.ee/statement-by-he-mr-lembit-uibo-political-director-of-the-ministry-of-foreign-affairs-of-estonia-at-the-general-assembly-on-the-situation-in-the-temporarily-occupied-territories-of-ukraine-new-york-20/> (дата звернення: лютий 2019).
10. Statement of Lithuania at the UN General Assembly plenary meeting on the situation in the temporary occupied territories of Ukraine. URL: <https://un.mfa.lt/missionny/en/news/statement-of-lithuania-at-the-un-general-assembly-plenary-meeting-on-the-situation-in-the-temporary-occupied-territories-of-ukraine> (дата звернення: лютий 2019).
11. Statement Summary of H.E. Mrs. Kersti Kaljulaid, President of the Estonia (26 September 2018, UN General Assembly 73th Session). URL: <https://gadebate.un.org/en/73/estonia> (дата звернення: лютий 2019).
12. Vilson M. Baltic Perspectives on the Ukraine Crisis: Europeanization in the Shadow of Insecurity. *Ideology and Politics*. 2017. № 1 (7). P. 8-46.

- 13.Мандзій Л. Роль країн Прибалтики у вирішенні конфлікту в Україні. *Міжнародні інтеграційні процеси: історичний досвід, сучасні виклики та перспективи*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 2015. С. 202-207.
- 14.Турянця І. Українсько-литовське міждержавне співробітництво у політичній сфері (1991-2004 рр.). *Мандрівець*. 2013. № 6. С. 41-45.